

# Jordbruksforhandlingene 2003

## Sluttprotokoll fra forhandlingsmøte 15.05.03

### 1 Innledning

Partene viser til Stortingets behandling av St.meld. nr. 19 (1999-2000) *Om norsk landbruk og matproduksjon*, Sem-erklæringen og St.meld. nr. 19 (2001-2002) *Nye oppgaver for lokaldemokratiet*. Den inngåtte avtalen er basert på premissene i dette grunnlaget.

### 2 Økonomisk ramme og fordeling

Partene er enige om de endringer i avtalepriser og tilskuddsordninger som går fram av vedlegg til sluttprotokollen. Avtalens økonomiske ramme går fram av tabell 1.

Tabell 1. Økonomisk ramme for avtalen. Mill. kroner.

	Mill kr
Bevilgning over kap 1150 i 2004	-275
Økte målpriser	200
Engangsmidler	155
Virkning av redusert el-avgift	20
<b>Ramme</b>	<b>100</b>

Avtalen har en samlet ramme på 100 mill kroner, inkl. engangsmidler, og første års virkning av avvikling av el-avgiften over 5 år. Partene er enige om at dersom el-avgiften avvikes raskere skal det tas opp forhandlinger om tilsvarende justering av rammen.

Partene er enige om disponering av engangsmidler slik det framgår av tabell 2.

Tabell 2. Disponering av engangsmidler. Mill. kroner.

	Mill. kr.
Landbrukets utviklingsfond i 2003 <sup>1)</sup>	18,8
Skadefondet for landbruksproduksjon	49,0
Destruksjonsanlegg for slakteavfall i Nord Norge	2,0
Digitale markslagskart	10,0
Tilskudd til avløsning ferie og fritid	60,0
Gjenvinning av våtorganisk avfall	2,2
Radiobjeller	2,0
Delfinansiering av midlertidige tiltak uavhengige konsummelkmeierier	7,0
Beiterettstiltak	2,0
Takaksjonen	2,0
<b>Sum fordelte engangsmidler</b>	<b>155,0</b>

1) Inkl. 1 mill. kroner til prosjekter i forbindelse med gåseskader

BFJs sekretariat har beregnet utslaget av rammen, og fordelingen av den, på referansebrukene, jf. vedlegg 2.

### 3 Forenkling av avtaleinstituttet

Partene er enige om at avtalebestemmelsene som gjelder bevilgninger over statsbudsjettet fra og med årets jordbruksoppgjør skal følge kalenderåret, men at målprisene fortsatt skal

gjelde for perioden 01.07-30.06. Dette innebærer at inneværende avtale for bevilgningene, som formelt løper til 30.06.2003, forlenges ut 2003 og at årets forhandlinger gjelder budsjettåret 2004. Bevilgningene innarbeides i statsbudsjettet på ordinær måte gjennom St.prp. nr. 1 (2003-2004).

Det er videre enighet om at Stortingsproposisjonen om jordbruksoppgjøret, som tidligere, fremmes for Stortinget for behandling i vårsesjonen. Proposisjonen forenkles og vil ikke inneholde forslag til budsjettvedtak ut over eventuelle omdisponeringer mellom poster for inneværende kalenderår og eventuelle disponeringer av overførte midler. Stortingets behandling av proposisjonen forutsettes å gi formelt grunnlag for å iverksette søknadsprosedyrer m.v. i inneværende kalenderår for utbetaling av tilskudd etter avtalens bestemmelser.

De ordinære forhandlingene føres frem til en ferdig avtaletekst og fase 2 av jordbruksforhandlingene avvikles. Nærmere utforming av målpriskurver og andre bestemmelser som følger av jordbruksoppgjøret fastsettes av Landbruksdepartementet etter samråd med Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag.

Partene er enig om å flytte en del ordninger ut av jordbruksavtalen fra 01.01.2004.

1. Fra Landbrukets utviklingsfond; Tilskudd til skog, verdiskaping, de sentrale BU-midlene, Samisk utviklingsfond og konkurransestrategier med unntak for KSL som opprettholdes på avtalen med 20 mill. kroner. Innvilgningsrammen som flyttes ut fra LUF, er vist i tabell 3.
2. Partene er enig i at erstatninger etter statlige pålegg og restriksjoner som følge av tiltak mot spredning av sykdom eller skadegjørere på mennesker, planter eller dyr, samordnes og finansieres utenfor jordbruksavtalen på kap. 1143 fra 01.01.2004. Dette innebærer at flere ordninger tilsvarende 27 mill. kroner flyttes ut av jordbruksavtalen i tråd med statens tilbud.
3. Tilskudd til matkorn gjennom tilbakeføring av tollinntekter flyttes ut av avtalen med 109,4 mill. kroner i 2004 (jf. post 73.20).
4. Tilskudd til frukt og grønt i skolen flyttes til Helsedepartementets budsjett med 10 mill. kroner.
5. Prosjektstøtte til utvikling av norsk plantemateriale gjennom etableringen av Graminor AS, flyttes ut av avtalen ved at 4,65 mill. kroner av bevilgningen på underpost 77.15 overføres til kap. 1143.
6. Tilskudd til økologiske organisasjoner flyttes ut av avtalen, jf. post 77.16, med 2,6 mill. kroner i 2004.

*Tabell 3 Innvilgningsramme for Landbrukets utviklingsfond. Mill. kroner.*

<b>Ordning</b>	<b>2003</b>	<b>2004</b>
Overføring til Samisk Utviklingsfond	2	2
Verdiskapingsprogrammet for matproduksjon	95	
Konkurransestrategier for norsk mat	27,5	
Sentrale bygdeutviklingsmidler	39	
Skogbruk og bioenergi	158	
<b>Sum utenfor jordbruksavtalen</b>	<b>321,5</b>	<b>331,5</b>
Kompetansetiltak	8	6
KSL	22,5	20
Fylkesvise bygdeutviklingsmidler eks.rentestøtte	286	286
Spesielle miljøtiltak	139	135,2
Organisert beitebruk <sup>1</sup>	14,6	14,6
Økologisk jordbruk <sup>2</sup>	41,2	38
<b>Sum på jordbruksavtalen (eks. rentestøtte)</b>	<b>511,3</b>	<b>499,8</b>
<b>SUM LUF (eks. rentestøtte)</b>	<b>832,8</b>	<b>831,3</b>

1 Organisert beitebruk: 14,55 mill overført fra underpost 50.13 jf St.prp. nr. 1 (2002-2003)

2 Økologisk jordbruk: 41,2 mill overført fra underpost 77.16 jf St.prp. nr. 65 2001-2002)

Det forutsettes at den tekniske flyttingen av postene skjer fra 01.01.2004 fremlagt for Stortinget gjennom St. prp. nr. 1 (2003-2004).

#### **4 Virkemidler i relasjon til næringsmiddelindustrien**

Partene viser til at konkurransekraften til næringsmiddelindustrien er viktig både for jordbruket og næringsmiddelindustrien. Hensynet til næringsmiddelindustriens utviklingsmuligheter, til forbrukerinteressene og til primærjordbrukets avsetningsgrunnlag gjør det viktig at industriens konkurranseevne ivaretas.

Partene viser til at utviklingen i foredlings- og omsetningsledd i økende grad er blitt vurdert i tilknytning til jordbruksforhandlingene. Partene er enig om at en kritisk vurdering av kostnads- og konkurranseforhold i alle deler av næringsmiddelindustrien er nødvendig bl.a. for å utforme virkemidlene best mulig framover.

Partene viser til at Statens landbruksforvaltning (SLF) har foretatt en analyse og vurdering av melmarkedet i Norge. Denne analysen viser at prispåslagene fra korn levert fra bonden fram til mel solgt til industrien er høye i Norge. Ut fra dette finner partene at det bør være mulig å redusere kostnadene i de nærmeste år. Partene vil videre understreke at det er en oppgave for alle aktører i melmarkedet å bidra aktivt til en slik kostnadsreduksjon.

Partene finner det videre nødvendig å videreføre SLFs arbeide med analyse av melmarkedet. Partene mener dette arbeidet bør skje i dialog med de aktuelle aktører som tar del i melmarkedet. Partene har merket seg at SLF vil, med utgangspunkt i sin forvaltning av tollvernet, få de nødvendige fullmakter til å forsterke prisovervåkingen i hele verdikjeden fra korn til matmel.

Partene viser til at det vedrørende mer konkurransedyktige melpriser i særlig grad er nødvendig med tiltak som ligger utenom avtalesystemet. Det vises til at SLF vil ta sikte på, i samsvar med gjeldende forskrift om administrativ tollnedsettelse for landbruksvarer, å administrere tollsatsen ned med inntil 32 øre pr. kg mel.

Partene er enige om å øke bevilgningen til prisnedskrivning på RÅK med 10 mill. kroner. Bevilgningsøkningen tar høyde for avtalens økninger i målpriser og en begrenset utvidelse av vareomfanget i ordningen. Det er videre tatt hensyn til svingninger i internasjonalt

prisnivå for jordbruksråvarer og kronekurs for å sikre forutsigbare rammer for industrien. Partene er enige om å følge utviklingen i konkurransesituasjonen nøye på dette område.

Partene er enige om å redusere ordningen med eksportrestitusjon med 6 mill. kroner til 19 mill. kroner. Dette innebærer en viss innstramning i ordningen.

## **5 Verdiskaping og næringsutvikling**

### **Landbrukets utviklingsfond**

#### *Verdiskapingsprogrammet for matproduksjon*

Partene er enige om at Verdiskapingsprogrammet for matproduksjon skal ha som hovedmål å bidra til høyere verdiskaping både innenfor primærproduksjon og i foredling. Strategiene for fase II (2003-2005) vil bygge på handlingsområdene og arbeidet som er gjort i fase I. Nyskappings- og bedriftsutviklingsprosjekter vil være et viktig område for programmet, det samme vil mobiliseringstiltak og satsing på markedskanaler være. Eksportprogrammet ble overført Verdiskapingsprogrammet fra 01.01.2003 og eksportsatsingen vil derfor være et nytt handlingsområde. Satsing på merkeordningen "Beskyttede betegnelser" vil være en prioritert oppgave i Verdiskapingsprogrammet. Landbruksdepartementet vil, med utgangspunkt i erfaringene fra Verdiskapingsprogrammets fase I og rapporten "Flaskehalsen og etableringsbarrierer for mindre matbedrifter", følge opp arbeidet med å gjøre det enklere å få til nyetableringer i landbruket generelt og på matområdet spesielt. Landbruksdepartementet vil videre ved etablering av Mattilsynet fra 01.01.2004 gi arbeidet med informasjon og tilrettelegging for mindre matbedrifter økt prioritet.

Det nye styret for Verdiskapingsprogrammet for matproduksjon vil, til forskjell fra i fase I, ikke lenger behandle enkeltsaker, men vil bl.a. arbeide strategisk med å utvikle programmet og sørge for at programmet administreres i tråd med dets mål og strategier. Styret skal også arbeide med å profilere programmet, og det vil skape en aktiv dialog og samarbeid med alle aktører i verdikjeden.

Partene er enige i at Verdiskapingsprogrammet for matproduksjon må sees i sammenheng med de fylkesvise BU-midlene. Dette er viktig fordi en rekke handlingsområder innenfor Verdiskapingsprogrammet, for eksempel mobilisering, bidrar til aktiviteter i næringa som vil trenge finansiering fra bl.a. BU-midler. Den desentraliserte beslutningsstrukturen i SND, der organisasjonene er med i de regionale (evt fylkesvise) SND-styrene, vil bidra til en bedre koordinering mellom Verdiskapingsprogrammet og de fylkesvise BU-midlene.

De fylkesvise BU-midlene må i større grad rettes inn mot innovative prosjekter, noe som går klart frem av BU-forskriften der det heter at tiltak som fremmer innovasjon og nyskaping skal vektlegges.

#### *"Inn på tunet" - tiltak*

Det er enighet om at næringsutøvere som ønsker å satse på "Inn på tunet"/"Grønn omsorg" må prioriteres og gis nødvendig informasjon og oppfølging.

Landbruksdepartementet vil koordinere oppfølgingen av det nasjonale prosjektet som ble avsluttet i 2002 med departementene som representerer etterspørselssiden. Oppfølgingen vil bli drøftet med avtalepartene.

### *Næringsutvikling – sentrale BU-midler*

Partene er enige om at satsing på utmark, reiseliv og bioenergi er prioriterte områder ved bruk av de sentrale BU-midlene.

Etter vedtak i jordbruksforhandlingene i 2001 ble det i regi av SND utarbeidet en strategisk plan for næringsutvikling i utmark. Planen peker på en rekke utfordringer, og forslag til tiltak. Det er for 2003 satt av 8 mill. kroner til utmarkssatsingen, og SND er bedt om å nedsette ei arbeidsgruppe som skal utarbeide en handlingsplan for næringsutvikling i utmark. Handlingsplanen vil danne grunnlag for en forsterket satsing på næringsutvikling i utmark.

Det er enighet om en fortsatt satsing på landbruksbasert reiseliv i samarbeid med Norges Turistråd og andre inviterte aktører. Aktivt drevne gårdsbruk og bygdekultur vil være viktig i profilering av tilbudene.

Avtalepartene er enige om fortsatt satsing på bioenergi. Det er en forutsetning av den økte satsingen legger et grunnlag for forretningsmessige konsepter der landbruket er totalleverandør av bioenergiløsninger.

Under de sentrale BU-midlene vil forskningsprosjekt korn bli videreført på samme nivå som i 2003. Videre avsettes 1,5 mill. kroner til Norsk Bygdeturisme og Norsk Gardsmat.

### *Annet LUF*

Innenfor Kompetanseutviklingsprogrammet i landbruket (KIL) prioriteres å utrede behovet for et kompetansekrav i landbruket.

Innenfor rammen av KSL prioriteres kurs og kompetanseheving for bønder.

## **6 Nasjonalt og regionalt miljøprogram**

### *Kommunale miljøvirkemidler*

I henhold til St.meld. nr. 19 (2001-2002) "Nye oppgaver for lokaldemokratiet" vil forvaltningsansvaret for de spesielle miljøtiltakene og områdetiltak fra 2004 overføres til kommunene sammen med skogmidlene over LUF.

Virkemidlene skal tildeles kommunene via Fylkesmannen. Bevilgningen til spesielle miljøtiltak og områdetiltak slås sammen og fordeles samlet til Fylkesmannen. Fylkesmannen fordeler midlene videre til kommunen sammen med skogmidlene over LUF i en samlet bevilgning. Kommunene står fritt i å velge intern organisering i forbindelse med forvaltningen av midlene.

Med hensyn til organisering og forvaltning av midlene vises det til arbeidsgruppens rapport hvor det presiseres at næringsorganisasjonene lokalt skal involveres i utarbeidelsen av tiltaksstrategier for den enkelte kommune. Kommunene utarbeider en kortfattet flerårig tiltaksstrategi med forslag til ramme for de ulike formål, og avgir en årlig rapport til Fylkesmannen på status på bruken av midler. I tillegg forutsettes det at det i samsvar med rapporten fra arbeidsgruppen, gjennomføres en helhetlig evaluering av det nye systemet i forhold til måloppnåelsen for ordningen.

Partene er enige om en samlet avsetning på 105,2 mill. kroner til spesielle miljøtiltak og områdetiltak for 2004. Det skal utarbeides en samlet forskrift for de spesielle miljøtiltakene; Spesielle tiltak i landbrukets kulturlandskap (STILK), Investeringsstøtte til miljøtiltak (IMT), Miljørettet omlegging i kornområdene (MOMLE) og Områdetiltak. Regelverket endres slik at søkere med tilknytning til landbrukseiendom som ikke er

berettiget til produksjonstilskudd også kan motta spesielle tilskudd. For disse stilles det ikke krav om miljøplan. Forskriften skal også åpne for tilretteleggings- og fellestiltak organisert av støtteberettigede søkere.

### *Miljøplan*

Partene er enige om følgende avkortingsbeløp ved manglende miljøplan.

Areal, daa	Sats
< 250	8 000
251-500	12 000
> 500	18 000

### *Miljøprogram*

Partene er enige om at det skal innføres et nasjonalt miljøprogram fra 2004 og regionale miljøprogram i hvert enkelt fylke fra 2005.

Nasjonalt miljøprogram vil bestå av; nasjonale mål og føringer i landbrukspolitikken, rutiner for rapportering og evaluering av virkemidlene, rammer for de regionale miljøprogrammene, et system for godkjenning og kontroll av de regionale miljøprogrammene og en virkemiddelpakke. Virkemiddelpakken består av:

- AK-tilskudd
- Liste over regionaliserte miljøkrav knyttet til produksjonstilskuddene
- Tilskudd til dyr på utmarksbeite
- Midler til informasjons- og utviklingstiltak
- Tilskudd knyttet til økologisk landbruk

Det skal etableres en miljørettet økonomisk virkemiddelpakke på regionalt nivå på om lag 350 millioner kroner fra 01.01.2005.

Fylkesmannen skal i samråd med næringsorganisasjonenes fylkeslag utarbeide forslag til regionalt miljøprogram i det enkelte fylket. Det legges til grunn at fylkeskommunens politiske organer blir trukket inn i arbeidet med utforming av overordnede miljøprioriteringer i fylket. De regionale miljøprogrammene skal på høring i kommunene. Hvert enkelt fylkes miljøprogram godkjennes av SLF etter samråd med avtalepartene. Det forutsettes at Fylkesmannen gir korte årlige rapporter til SLF, med oversikt over gjennomførte tiltak og måloppnåelse, og prioriterte aktivitetsbudsjett for kommende år. I tillegg til denne kontrollen forutsettes det i samsvar med rapporten fra en arbeidsgruppe at det gjennomføres en evaluering av måloppnåelsen i miljøprogramsatsingen.

Hvert fylke får ansvaret for å etablere egne virkemidler/ordninger for å møte de prioriterte miljøutfordringene i sin region. Hver ordning må være forankret i en av hovedområdene:

- tiltak for å ivareta kulturlandskapet, med de sentrale underområdene;
  - tiltak for å styrke setring
  - tiltak for å ivareta aktivt beitebruk
- tiltak for å redusere forurensninger

Virkemidlene skal være begrenset til foretak som mottar produksjonstilskudd. Alle virkemidlene/ordningene skal innrettes ut fra at hvert enkelt foretak er berettiget "miljøprogramtilskudd" når de oppfyller de kriteriene som blir definert i ordningene. Virkemiddelpakken etableres gjennom å overføre bevilgningsrammene til ordningene Tilskudd til seterdrift med melkeproduksjon, Tilskudd til dyrking av fôr i fjellet, Driftsvansketilskudd til brattlendte bruk, Tilskudd til organisert beitebruk, Tilskudd til

endra jordarbeiding og Fylkesvise midler til informasjons- og miljøtiltak. Disse ordningene fjernes, men formål med miljøvirkning videreføres på regionalt nivå. Fordelingen mellom fylkene i oppstartsfasen bør ikke være vesentlig forskjellig fra den summen som allokteres til fylkene i dag fra de "gamle" ordningene. I tillegg tas det midler fra post 74 for å komme opp i et samlet beløp på 350 millioner kroner for 2005. Partene er enige om å trappe opp avsetningen til miljøprogram til 400 millioner kroner fra 2006.

Administrasjonen av de nye virkemidlene/ordningene må være brukerorienterte, og den må være godt koordinert med øvrig tilskuddsforvaltning.

#### *Oversikt over fylkesvis fordeling av midler til miljøprogram*

Tabell 4 er en oversikt som antyder hvordan pengene vil fordele seg til det enkelte fylket for 2005 og 2006. Partene er enig om en fordeling mellom fylker som er basert på fordelingen i 2002 av midlene fra ordningene; Tilskudd til setre med melkeproduksjon, Tilskudd til dyrking av fôr i fjellet, Driftsvansketilskudd til brattlendte bruk, Tilskudd til organisert beitebruk, Tilskudd til endra jordarbeiding og Fylkesvise midler til informasjons- og miljøtiltak. I tillegg inngår en skjønnsmessig fordeling av midler fra post 74, blant annet med utgangspunkt i fylkets andel av beitedyr og grovfôrareal.

*Tabell 4 Anslag for fylkesvis fordeling av midler til miljøprogram for 2005 og 2006.*

	Diverse ordninger <sup>1)</sup>	Tilskudd til setrer	Tilskudd til Fra post 74	Sum miljøprogram 2005		Sum miljøprogram 2006	
	mill kr	mill kr	mill. kr	mill kr	kr/daa	mill kr	kr/daa
Østfold	27,6	0,0	3,0	30,6	42	34,0	46
Oslo/Akershus	37,7	0,0	3,5	41,2	54	45,0	59
Hedmark	29,3	3,6	6,4	39,3	39	42,0	41
Oppland	27,4	7,5	13,0	47,9	51	53,4	56
Buskerud	14,2	2,0	4,0	20,2	42	21,9	45
Vestfold	11,5	0,0	2,6	14,1	34	17,0	41
Telemark	6,5	0,4	3,2	10,1	42	11,5	48
Aust-Agder	0,7	0,0	2,1	2,8	26	3,7	34
Vest-Agder	0,9	0,0	3,6	4,5	26	6,0	35
Rogaland	4,0	0,1	15,9	20,0	24	24,0	29
Hordaland	7,5	0,7	8,6	16,8	47	19,5	54
Sogn og Fjordane	11,1	1,1	9,5	21,7	53	24,0	59
Møre og Romsdal	4,5	0,8	8,6	13,9	25	17,6	31
Sør-Trøndelag	9,9	2,1	8,4	20,4	29	24,0	33
Nord-Trøndelag	17,0	0,2	6,5	23,7	28	26,5	31
Nordland	1,6	0,2	11,5	13,3	25	17,7	33
Troms	1,4	0,3	5,6	7,3	30	9,4	38
Finnmark	0,4	0,0	1,8	2,2	25	3,0	33
<b>Sum</b>	<b>213,2</b>	<b>19,0</b>	<b>117,8</b>	<b>350,0</b>	<b>37</b>	<b>400,0</b>	<b>42</b>

1) Dette utgjør ordningene Driftsvansketilskudd for brattlendte bruk, tilskudd til dyrking av fôr i fjellet, tilskudd til organisert beitebruk, tilskudd endra jordarbeiding og fylkesvise midler til informasjon og utviklingstiltak

#### *Ny handlingsplan for redusert risiko ved bruk av plantevernmidler*

Partene er enige om å avsette 14 millioner kroner til den nye handlingsplanen. I tillegg er 3 millioner kroner til forskning øremerket til handlingsplanen.

## 7 Andre sentrale miljøvirkemidler

### *Spesielle miljøtiltak*

Partene er enige om følgende fordeling av midlene til miljøtiltak på LUF over jordbruksavtalen.

*Tabell 5 Oversikt over spesielle miljøtiltak. Mill. kroner.*

Ordning	2003	2004
Informasjons- og utviklingstiltak <sup>1)</sup>	21,0	18,5
Genressursarbeid <sup>2)</sup>	6,3	6,8
Norsk landbruksmuseum	3,2	3,2
Bevaringsverdige storferaser	1,0	1,5
Prog. for gjenvinning av våtorganisk avfall	2,3	0 <sup>3)</sup>
Erosjonsforebyggende tiltak	0	0
Spesielle miljøtiltak <sup>4)</sup>	97,0	97,0
Områdetiltak <sup>4)</sup>	8,2	8,2
SUM	139	135,2

<sup>1)</sup> Avsetningen til 3Q innenfor Informasjons- og utviklingstiltak flyttes ut av avtalen fra 2005.

<sup>2)</sup> Økningen på 0,5 mill. kroner til forskningsoppgaver.

<sup>3)</sup> Det avsettes 2,2 mill kroner i engangsmidler til ORIO

<sup>4)</sup> Slås sammen til en post fra 2004.

### *Post 74.18 Andre arealbaserte ordninger*

Partene er enige om å ikke gjøre endringer i satsene for disse ordningene for kommende år.

*Tabell 6 Bevilgning til posten for 2004.*

Ordning	Bevilgning 2004 (i mill. kr)
Tilskudd til seterdrift med melkeproduksjon	21
Tilskudd til dyrking av fôr i fjellet	10
Driftvansketilskudd til brattlende bruk	27
Tilskudd til endra jordarbeiding <sup>1)</sup>	160
SUM	218

<sup>1)</sup> Eventuelt overforbruk på ordningen vil bli løst ved reduksjon i satsene.

## 8 Markedsordningene

### 8.1 Melk

#### *Markedsordningen for melk*

Partene viser til referat fra møter 13.01.01 mellom Landbruksdepartementet og Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag og mellom Landbruksdepartementet og Kavli/Q-meieriene. Det ble der innført midlertidige tiltak for små konsummeierier samtidig som NILF, sammen med aktuelle samarbeidspartnere ble gitt i oppdrag å foreta en utredning om forutsetningene for å etablere konkurranse i melkemarkedet generelt og i konsummelkemarkedet spesielt.

Partene konstaterer at endringer i markedsordningen på grunnlag av NILF's utredning har måttet utsettes i to omganger, først fra 01.01.03 til 01.07.03, og sist til 01.01.04.



Partene er enige om at det er avgjørende at ytterligere utsettelse unngås. Det legges derfor opp til en framdrift som innebærer at de avtalemessige forhold skal være drøftet mellom avtalepartene innen 01.07.03 og avklart innen 15.08.03 slik at forskrift kan sendes på høring innen 01.09.03. Partene vil foreta de nødvendige tekniske endringer i jordbruksavtalens prisbestemmelser som en endret markedsordning fra 01.01.04 krever, slik at endelige forskrifter kan fastsettes og kunngjøres før 01.12.03.

Partene er innforstått med at utsettelser gjør det nødvendig med særskilte virkemidler overfor uavhengige konsummelkmeierier med egne leverandører (Q-meieriene) i 2. halvår 2003.

Det legges til grunn følgende tiltak:

1. Det midlertidige tilskuddet finansiert over jordbruksavtalen (kap 1150 post 73) videreføres frem til 31.12.2003, og utbetales uavhengig av melkefordelingen mellom Gausdalmeieriet og Jæren Gårdsmeieri.
2. I tillegg gis et midlertidig tilskudd innenfor en ramme på 13 mill. kroner, hvorav 6 mill. kroner dekkes innenfor prisutjevningsordningen og 7 mill. kroner dekkes av engangsmidler på jordbruksavtalen. Midlene utbetales i månedlige beløp.

Partene vil understreke at dette er midlertidige ordninger fram til 31.12.03 og gir ingen føringer for utforming og dimensjonering av tiltak i den varige ordning fra 01.01.04.

#### *Kvoteordningen for melk*

Partene er enige om å øke maksimalt beregnet kvote etter kvotekjøp for enkeltbruk til 250.000 liter kumelk og 125.000 liter geitmelk. Maksimalt kvantum fritatt for overproduksjonsavgift i ny ordning om lokal foredling av ku- og geitmelk justeres til tilsvarende. Avstandsgrensen for å etablere samdrift i melkeproduksjon økes til 12 km.

#### *Finansiering av inndraging og omsetning av melkekvoter*

Det vises til sluttprotokoll av 21. mai fra jordbruksforhandlingene i 2002 avsnitt 4.1 punkt 7 om at fremtidig inndragning av melkekvoter skal finansieres gjennom omsetningsavgift. Partene er enige om at vedtak om fremtidige inndragninger av melkekvoter og prisfastsettingen fortsatt skal gjøres av avtalepartene.

#### *Målprisendring på melk*

Prisøkningen for melk tas ut gjennom en økning på 3 øre pr. liter for ikke smakstilsatte flytende produkter av ku- og geitmelk i dagligvaremarkedet.

#### *Geitmelk*

Partene er enige om at geiteholdet står overfor store utfordringer knyttet til svekkede produsentmiljøer og geografisk lokalisering av produksjonen i forhold til anlegg for industriell bearbeiding. Partene viser til Statens landbruksforvaltnings evaluering av kvoteordningen for geitmelk, og er med bakgrunn i dette enige om å fjerne kravet om normal helårsproduksjon for geitmelkprodusenter.

Videre er partene enige om at det innen 15.02.2004 skal utarbeides et forslag til områder hvor det er formålstjenlig å prioritere virkemiddelbruken innenfor, for å styrke geitmelkproduksjonen basert på industriell bearbeiding av melken. I disse områdene må en sikre at produsert melk får industriell anvendelse også framover. TINE vil som markedsregulator med mottaksplikt for melk ha en sentral rolle i dette arbeidet. Videre

skal det gjennomføres analyse og vurdering av ulike tiltak som kan øke tilpasningsmuligheten i geiteholdet innenfor disse områdene.

For områder uten anlegg for industriell bearbeiding av geitmelk skal det utredes selektive og målrettede virkemidler, som sammen med virkemidler for ammegeit og den nye ordningen for lokal foredling framstår som et fullgodt alternativ for geitmelkprodusenter i disse områdene. Forslag til tiltak følges opp i jordbruksforhandlingene 2004.

## **8.2 Kjøtt og egg**

### *Tilskudd til sau/lam*

Partene er enige om å innføre et tilskudd til lammeslakt. Tilskuddet differensieres med en sats på kr 120,- pr. lammeslakt klassifisert som O eller bedre og kr 60,- pr lammeslakt klassifisert som O- og dårligere. Tilskuddet utbetales sammen med øvrige produksjonstilskudd basert på søknadsomgangen 20. januar.

Partene er videre enige om at lam som får slaktetilskudd ikke også skal gis tilskudd som vinterfôra dyr. Dette sammen med kontrollhensyn gjør at tilskuddet til vinterfôrede dyr pr 1. januar avgrenses til å omfatte avlsdyr (søyer og værer) som er eldre enn 1 år på telletidspunktet. Det foretas en teknisk omlegging av satsgruppene og tilskuddssatsene til ammegeiter og avlsdyr av sau eldre enn 1 år innenfor samme totale tilskuddsramme basert på en gjennomsnittlig utrangering på 25 pst. Endelige tall for de nye satsene vil fastsettes av SLF når søknadene foreligger. Ut fra en foreløpig beregning legger partene til grunn at ca 90.000 lam faller ut av tilskuddsgrunnlaget tilsvarende ca. 40 mill. kr. Nye satsintervaller for avlsdyr over 1 år blir etter omleggingen følgende: 1-75 dyr, 76-200 dyr og 201-300 dyr og med en teknisk tilpassing av gjeldende satser. De samlede endringer fremgår av fordelingsskjemaet.

Det foretas videre en teknisk omlegging av satsgruppene og tilskuddssatsene for tilskudd til økologisk husdyrproduksjon, tilskudd til avløsning ferie og fritid, og beregningene for avgrensning av tilskuddsberettiget innmarksbeite – og grovfôrareal

### *Tilskudd til geiteslakt*

Partene viser til de omlegginger som gjøres av tilskudd til sau og lam. Ammegeitene får etter dette i sin helhet de økte satsene for avlsdyr over 1 år. For å stimulere til økt kjøttproduksjon av kje, er partene videre enige om at klassifiserte slaktekje over 3,5 kg gis samme sats pr dyr som slaktelam i klasse O- og dårligere.

### *Markedsregulering for fjørfekjøtt*

Det foretas ingen endringer i markedsordningen for fjørfekjøtt. Det innebærer at markedsregulator har de rettigheter og plikter som følger av de til enhver tid gjeldende retningslinjer.

### *Frakttilskudd kjøtt og egg*

Partene er enige om å avvikle tilskuddsordningene for mellomfrakt helt slakt og skåret vare samt tilskudd til engrosomsetning over tre år (2004-2006), med unntak av tilskudd til engrosomsetning i Sør-Norge som avvikles fra og med 01.01.04. For 2004 reduseres avsetningen til disse ordningene med 15 mill. kroner. Innfrakttilskuddet for kjøtt økes med 5 mill. kroner. Det gjennomføres ingen materielle endringer i regelverket for frakttilskudd kjøtt i avviklingsperioden. Avsetningen til frakttilskudd egg økes med 1 mill. kroner.

### **8.3 Frukt, grønt og poteter**

Partene er enige om at det foretas en utredning av frukt-, grønt- og potetsektoren. Utredningen bør ta for seg hele verdikjeden fra jord til bord. Det er spesielt ønskelig at det foretas en analyse av omsetnings- og markedssituasjonen i sektoren. I denne sammenhengen er det viktig å se på muligheter og hindringer for økt verdiskaping på primærleddet, inkl. direkte salg av produkter fra gården eller lokale markeder.

Utredningen må kunne ut i konkrete forslag til tiltak som kan medvirke til økt mangfold, økt verdiskaping og forbedret kvalitet på produktene i frukt- grønt- og potetsektoren. Utredningen ferdigstilles innen 01.01.2004. Partene er enige om at utredningen finansieres med engangsmidler.

Partene er videre enige om at SLF skal foreta en vurdering av noteringsgrunnlaget som benyttes ved fastsetting av oppnådd pris for potet, for å sikre at dette er sammenlignbart med den fastsatte målprisen. Vurderingen legges fram for avtalepartene før jordbruksforhandlingene 2004.

## **9 Økologisk landbruk**

Partene er enige om at bevilgningen totalt økes med 11,0 mill. kroner. Det innføres et husdyrtilskudd på 250 kroner pr. økologisk avlsgris og 40 kroner pr. økologisk slaktegris. Avsetningen til økologiske organisasjoner reduseres fra 3,0 til 2,6 mill. kroner, da dette er ment å være etableringsstøtte. Avsetningen til økologiske organisasjoner flyttes ut av jordbruksavtalen til landbruksdepartementets budsjett utenom kap. 1150 fra 01.01.2004. Den resterende bevilgningen som etter dette blir 74,7 mill. kroner flyttes til ny underpost på post 74 fra 01.01.2004. Det avsettes 8 mill. kroner til forskning på post 77.13 og 38 mill. kroner til utviklingstiltak over post 50.11 LUF.

## **10 Annet**

1. *Grunnvilkår for tildeling av produksjonstilskudd i jordbruket:* Det vises til vedtak om at foretak som søker om produksjonstilskudd må være registrert i Merverdiavgiftsmanntallet for å kunne motta produksjonstilskudd. Næringsdrivende skal registreres i dette manntallet når omsetningen og eventuelle avgiftspliktige uttak overstiger 30 000 kroner i en tolv-måneders periode. Partene er enige om at dersom beløpsgrensen for registrering endres, er det opp til avtalepartene om man vil endre dette vilkåret knyttet til tildeling av produksjonstilskudd.
2. *Driftstilskudd melk:* Området med høyere sats for driftstilskudd melk i Oslofjordområdet utvides til også å gjelde kommunene Hurum, Røyken, Drammen og Lier i Buskerud. Partene er enige om at driftstilskudd til samdrifter i Oslofjordområdet, settes til 173 000 kroner for samdrifter med 2 medlemmer og 232 000 kroner for samdrifter med 3 eller flere medlemmer.
3. *Digital markslagskartlegging (DMK):* Partene er enige om å avsette 15 mill. kroner i 2004 til DMK. Fram til jordbruksforhandlingene 2004 legges det fram en detaljert oversikt over bruken av midlene. Videre legges det fram budsjett over kostnader og finansiering av prosjektet for gjenværende del av 5-års perioden 2002-2006. Det forutsettes at midlene kun brukes til etablering og ajourføring av kart over jordbruksarealer, og at annen finansiering av DMK videreføres i perioden.

Partene legger til grunn at gjennom denne satsingen på DMK skal næringsdrivende innen jordbruket få gratis tilgang til kart. Arealtallene fra nytt kartgrunnlag skal ikke oppfattes som en fasit, men som et hjelpemiddel for å fastsette korrekte arealtall.

4. *Tilskudd til hest*: Partene er enige om at det innen forhandlingene i 2004 gjøres en vurdering av tilskuddene til hest slik at midlene tilfaller næringsrettet hestehold.
5. *Tilskudd til pelsdyr*: Partene er enige om at det kan foretas overføringer mellom de to ordningene tilskudd til pelsdyrfôrlag og tilskudd til pelsdyrfôr innenfor bevilgningen på post 77.14. Samlet bevilgning til ordningene for 2004 settes til 27,2 mill. kroner.
6. *Tilskudd til dyreavl m.m.*: Partene er enige om at avlsarbeid på bevaringsverdige storferaser kan støttes over posten 77.11. Videre settes det av 250 000 kroner til fullføring av prosjekt Landbruk og rovvilt.
7. *Tidligpensjonsordningen for jordbrukere*: Partene er enige om at grensen i Tidligpensjonsordningen for jordbrukere for hvor stor inntekt bruker og ektefelle/samboer hver for seg kan ha uten å få avkorting, heves til 130 000 kroner.
8. *Radiobjeller*: Partene er enige om å avsette 2 mill. kroner i engangsmidler i 2003 til finansiering av radiobjeller.
9. *Skadefondet for landbruksproduksjon*: Partene viser til Statens landbruksforvaltnings rapport "Forenkling i katastrofeordningene m.m." Det er enighet om at erstatning for avlingssvikt i planteproduksjon forenkles ved at erstatningen beregnes pr. vekstgruppe grovfôr, korn, poteter, grønnsaker og frukt/bær. Partene er videre enige om at egenandelen settes lik for hele landet og heves til 30 pst, minsteutbetalingen settes til 5 000 kroner og at det innføres toppavgrensning for utbetaling av erstatning pr. avlingsskade på 500 000 kroner. Erstatning for svikt i honningproduksjonen forenkles ved at erstatningsutmålingen baseres på dokumentert produksjon og pris. Endringene gjennomføres fra 01.07.2003. Det avsettes 1 mill. kroner i engangsmidler over LUF til et prosjekt vedrørende tiltak for forebygging og erstatning av skader forårsaket av gås.
10. *Planteforedling og oppformering*: Med virkning fra 01.01.2004 overføres 4,65 mill. kroner av bevilgningen på underpost 77.15 til en ny tilskuddspost på kap. 1143 sammen med 10,6 mill. kroner av forvaltningsstøtten til Planteforsk. Dette er midler som i dag disponeres til sortsutvikling, kornforedling og prebasisavl/klonoppbevaring på potet. Den nye tilskuddsposten på kap. 1143 tildeles til prosjekter innenfor planteforedling og oppformering etter søknad.

Tilskuddsordninger og organisering av foredling og oppformering innenfor hagebrukssektoren skal gjennomgås og vurderes nærmere fram til jordbruksoppgjøret 2004. Herunder skal det vurderes om det er hensiktsmessig å skille ut deler av bevilgningen som gjelder tilsynsoppgaver og genressursbevaring, og om tilskuddsordningene i større grad skal gjøres om til prosjektstøtte og/eller prisnedskrivning.

11. *Markedsordningen korn*: Partene er enige om at det gis prisnedskrivning for lupiner og åkerbønner som for oljefrø.

For saker som ikke er omtalt i denne protokollen vises det til statens tilbud. Det vises for øvrig til avtaleteksten og vedlagte fordelings skjema.